

Prilog *Ine-Marie Greverus* napisan je u duhu američke kulturne antropologije, a predmet su mu problemi prilagođivanja stranih radnika u Njemačkoj, i to prvenstveno Talijana. Dodir suvremenih kultura u današnjoj Evropi, u kojim segmentima kulture dolazi do asimilacije (to je rad: u dobro organiziranoj njemačkoj tvornici talijanski se radnik s juga posve asimilirao) i gdje su područja konflikta kultura (to je gotovo sve ono izvan tvornice, gdje talijanski južnjak ostaje pripadnikom svoje kulture) — ta su pitanja izvanredno ilustrirana; prikazan je sukob vrednota i različitih normi. Naravno, čisti bi etnolog evropskog obrazovanja rekao — to je već sociologija. Ali nije: o narodnom životu, kulturnim stavovima i ponašanju pojedinaca i grupa, o kontaktu kultura i problemima koji pri tom nastaju može govoriti samo etnolog ili kulturni antropolog, i to na takav način.

Prostor ovakvog prikaza ne dopušta da detaljnije razmatramo ostale priloge, iako bi to i oni s pravom zaslužili. Navedimo ih samo poimenično. Tu je rad *Ingeborg Weber—Kellerman* o modi i tradiciji (prilog osvjetljavanju suštine procesa pučke tradicije), zatim *Johannesa Künziga* o narodnoj umjetnosti u godišnjim običajima, *Wolganga Brücknera* o društvima (udruženjima) i folklorizmu, *Herberta Freudenthala* o udruženjima u Hamburgu, *Waltera Hävernicka* o etnografiji velikih gradova u praksi i *Georga Schroubeka* o proštenjima emigranata te na kraju izvještaj o jednome zanimljivom pilot — istraživanju *Rudolfa Schende* o masovnoj literaturi u crkvenim izdanjima.

Dunja Rihtman — Augustin

STRAŽNICE 1946 — 1965. NARODOPISNÉ STUDIE. Předmluva VÁCLAV FROLEC, DUŠAN HOLÝ, JOSEF TOMEŠ, Nakladatelství Blok, Brno 1966, 416 str.

Ova dobro opremljena i bogato ilustrirana knjiga (sa 134 fotografije) posvećena je dvadesetogodišnjoj festivalu u mjestu Stražnice. Sadrži ove članke: *Josef Tomeš*, Svečanost Stražnica i njezino značenje za obnovu folklorne umjetnosti; *Jaroslav Kramář*, Nekoliko misli o pitanjima etnografskih oblasti; *Lubomir Havlík*, Gens Maravorum; *Václav Frolec—Dušan Holý*, O etnografskoj diferencijaciji u jugoistočnoj Moravskoj; *Ladislav Hosák*, O najstarijim dokumentima naziva regiona i njihova stanovništva u Moravskoj i o njihovim promjenama; *František Dostal*, O podrijetlu i razvitku feudalne diferencijacije seoskog stanovništva u Moravskoj. Počeci Hanaka i Valaha; *Jaroslav Štika*, O nazivu i pojmu Vlaška i Vlah u Moravskoj između tridesetogodišnjeg rata i sredine 19. stoljeća; *Richard Jerábek*, Moravski Hrvati u literaturi; *Richard Kukier*, Etnografske oblasti i etničke skupine na teritoriju Poljske; *Oldřich Sirovátka*, Neka pitanja komparativnog proučavanja narodne književnosti; *Jiří Fukač*, O problemu periodizacije evropskoga muzičkog folkloru; *Cvetana Romanska*, O značenju Jiří Polivke kao folklorista — učenjaka; *Olivera Mladenović*, Dijeljenje plesača u plesu „kolo“ kod južnih Slavena; *Ladislav Leng*, Počeci fiksiranja tona u slovačkoj narodnoj glazbi; *Enzo Laurentta*, Međunarodni folklorni festival u Agrigentu; *J. Rhus Roberts*, LLangollen-ski međunarodni glazbeni festival. *Emilia Comišel*, Prvi folklorni festival balkanskih zemalja i zemalja s područja Jadranskog mora.

Iz navedenog popisa vidi se da zbornik sadrži veći broj važnih studija. Nemoгуće je u jednom kraćem prikazu pisati o svakoj od njih iako bi po svojoj vrijednosti to zaslužile. Spomenut ćemo stoga posebno tri rada koji su osobito interesantni za jugoslavenske čitaoce.

Tomešov napis o festivalu u mjestu Stražnice pokazuje kratku povijest te priredbe i ulogu koju je imala u njegovanju seoske narodne umjetnosti. Priredba se razvila iz tradicije etnografskih izložbi diljem Čehoslovačke. Već u početku dvadesetog stoljeća studenti organiziraju folklorne grupe. To je bio početak gradskih društava ljubitelja folkloru koji su učili narodne plesove, svirku i pjesmu. Istovremeno se pojačao i znanstveni interes za proučavanje narodne umjetnosti. Folklor na selu pomalo nestaje i tamo se javljaju grupe koje čuvaju, njeguju i izvode, autentičnu narodnu umjetnost na prigodnim festivalima. Festival Stražnica ima posebnu ulogu iako se njegov razvitak susreće s mnogim krizama naročito u ideološko—programskom smislu, tj. oko pitanja kako treba prikazivati kulturne seoske tradicije na pozornicama. U razvitku festivala mogu se uočiti tri osnovne faze. U

prvoj, do god. 1949, sve su prednosti davane seoskim grupama. Od 1949—1955, dolaze do punog izražaja gradske grupe koje stiliziraju, imitiraju ili reproduciraju izvornu narodnu umjetnost, koja u isto vrijeme biva potiskivana u pozadinu. Od 1956, do danas traje treća faza u kojoj se paralelno i s jednakom važnošću pojavljuju obje tendencije. U isto vrijeme sazivane su brojne stručne i naučne konferencije čiji je rezultat bilo stajalište da treba paralelno tolerirati i pomagati oba nastojanja, tj. da se što autentičnije prikazuje izvorni folklor u izvođenju dobro pripremanih seoskih grupa i usporedo s time da se omogući gradskim grupama i koreografima da slobodno ali što bliže stilu i uzoru sa sela stvaraju scenska djela. Mnogi festivali u Čehoslovačkoj osnovani su kasnije po uzoru na taj iz Stražnica. Briga oko njega, stručno vođenje i rezultati koji su postignuti mogli bi poslužiti kao uzor i našim najpoznatijim sličnim priredbama.

Članak *Richarda Jeřábeka* o Hrvatima u Moravskoj za nas je s više strana interesantan. U bilješkama je obilato navedena literatura koja tretira pitanje kulture moravskih Hrvata. Autor sa žaljenjem konstatira da, dok su kolonizacije Hrvata u toku 16. stoljeća veoma solidno proučene s povijesnoga gledišta, dotle im nije posvećena adekvatna pažnja u pitanjima tradicionalne kulture. Jeřábek nastoji ispraviti karakteristike ranijih radova koji su često nekritički preuzimali citate zajedno sa pogreškama koje su sadržavali. U članku iznosi povijest istraživanja etnografije moravskih Hrvata od kraja 18. stoljeća, kada stižu prvi izvještaji, koje šalju topografi. Interes za Hrvate u Moravskoj javlja se neujednačeno. *Periode* istraživanja i objavljivanja radova smjenjuju periodi šutnje. Narocit poticaj pisanju o kulturi moravskih Hrvata daje proslava 350—godišnjice njihova dolaska u Moravsku. Ta se proslava održala 1934. a kao najvažniji rezultat spomenutog poticaja bili su radovi A. Tureka, koji prema mišljenju Jeřábeka odrekao nekih ranijih mišljenja o vremenu i razlozima kolonizacije, kako su ih navodili prijašnji autori. Nijedan kasniji rad nije bacio novo svjetlo na kulturu Moravskih Hrvata. Kritizirajući ostale radove Jeřábek im zamjerala nesistematičnost. Oni nisu mogli objasniti niti pokazati utjecaje kulture Hrvata na svoju okolinu i obratno jer nisu poznavali izvorne tradicije kraja iz kojega su Hrvati doselili. Potrebni komparativni materijal praktički nije postojao. Usprkos tome postojeća literatura, iako nesistematična i često nepouzdana, daje stanovit broj činjenica koje mogu poslužiti stjecanju slike o kulturi koloniziranih došljaka. Potrebno je podvrći kritičkoj analizi sve te podatke da se dobije etnografska slika koja će zadovoljiti ozbiljne načelne kriterije — zaključuje Jeřábek.

Olivera Mladenović piše o podjeli plesača u južnoslavenskom kolu. Ona iznosi primjere iz kojih se vidi da se ta podjela vrši prema spolu, uzrastu, socijalnom položaju i funkciji pri raznim obredima. Jasno i bez sumnje pokazuje da su grijšili autori koji tvrde kako je podjela na spolove posljedica turskih utjecaja, a isto tako dokazuje da se ne radi o specifičnoj južnoslavenskoj pojavi, već o pojavi koju poznaje cijela Evropa sve do kasnog srednjeg vijeka. Autorica pokazuje različite mogućnosti vezanja u zatvorenom ili otvorenom te dvostrukom kolu (kolo u kolu) te ispravno primjećuje da se određenih formi stanovništvo naročito strogo pridržava u obrednim plesovima. Ovaj vrijedan članak autorica završava napomenom da se danas pleše pretežno u pomiješanim kolima i da suvremeni razvitak ozbiljno narušava stare tradicije.

Ivan Ivančan

GLASNIK ZEMALJSKOG MUZEJA BOSNE I HERCEGOVINE U SARAJEVU, ETNOLOGIJA. Odgovorni urednik VLAJKO PALAVESTRA. Nova Serija, sveska XX/XXI, 1965/1966, Sarajevo 1966, 221 str.

Dvostruki svezak tradicionalnoga *Glasnika ZMBH* donosi zanimljiv sadržaj: od šest monografija kao da je redakcija svjesno htjela održati ravnotežu u tematskoj raspodjeli jer su dva rada posvećena ispitivanju podrijetla stanovništva, dva stvaralaštvu u materijalnom inventaru i dva usmenom narodnom stvaralaštvu. U prvoj temi *V. Palavestra* daje iscrpan rad »Narodna predanja o starom stanovništvu u dinarskim krajevima«, gdje je autor podrijetlo starog stanovništva ove oblasti osvijetlio s pomoću predaje. Precizno izrađenom metodom autor je znatno obogatio dosadašnja ispitivanja o toj temi. Služeći se izvornom građom iz zapisa